

ผลของโปรแกรมการระลึกถึงความหลังร่วมกับการบำบัดเพื่อการรับรู้วัน เวลา สถานที่
และบุคคล ต่อความสามารถในการรู้จักและความพอใจในชีวิต
ของผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อม

ศุภารัตน์ ปุณโณชก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา
ประจำปี 2553 จากสภาการพยาบาล

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.รวิวรรณ เผ่ากัณหา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกรณ์ ทวีทรัพย์กรานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรชัย จุลเมตต์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์วรัญญู สัมฤทธิ์ดี ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือในการคัดกรองผู้เข้าร่วมวิจัย นายแพทย์สมรักษ์ สันติเบญจกุล และพยาบาลแผนกจิตเวช โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา ที่กรุณาให้ความรู้ในการศึกษาเพื่อพัฒนาโปรแกรม

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงของโปรแกรม รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่กลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชน โรงพยาบาลพัฒนานิคม เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยน้ำสุุด สถานีอนามัยหนองบัว และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกท่านที่ให้โอกาส สละเวลาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสภาการพยาบาล จึงขอขอบพระคุณสภาการพยาบาลมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ พี่ และเพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่ บพทรี บุรพาจารย์ และผู้สูงอายุทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

สุดารัตน์ ปุณโณทก

50910170: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้สูงอายุ; พย.ม. (การพยาบาลผู้สูงอายุ)

คำสำคัญ: ภาวะสมองเสื่อม /การระลึกถึงความหลัง /ความผาสุกในชีวิต / ผู้สูงอายุ

สุภารัตน์ ปุณ โนนทก: ผลของโปรแกรมการระลึกถึงความหลังร่วมกับการบำบัดเพื่อการรับรู้วัน เวลา สถานที่ และบุคคลต่อความสามารถในการรู้คิดและความผาสุกในชีวิตของผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อม (EFFECT OF REMINISCENCE PROGRAM AND REALITY ORIENTATION ON COGNITIVE FUNCTION AND WELL-BEING OF DEMENTED ELDERLY)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รวีวรรณ เผ่ากัณหา, กศ.ด., รัชนิภรณ์ ทรัพย์ภานนท์, Ph.D., พรชัย จุลเมตต์, Ph.D. 172 หน้า. ปี พ.ศ. 2554

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบศึกษา 2 กลุ่มวัดซ้ำ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการระลึกถึงความหลังร่วมกับการบำบัดเพื่อการรับรู้วัน เวลา สถานที่ และบุคคลต่อความสามารถในการรู้คิดและความผาสุกในชีวิตของผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อมระดับน้อย จำนวน 22 คน สุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 12 คน กลุ่มควบคุมรับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลองได้รับการระลึกถึงความหลังแบบรายบุคคลที่บ้าน ใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยใช้แบบประเมินสภาพสมองเบื้องต้น ฉบับภาษาไทย (MMSE-Thai 2002) ของคณะกรรมการจัดทำแบบทดสอบสภาพสมองเบื้องต้น (2542) แบบวัดความผาสุกในชีวิตของเซอร์รี ทองเพ็ญ (2537) ซึ่งผู้วิจัยนำแบบประเมินทั้งสองชุดไปทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่น โดยแบบประเมินความผาสุกหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 และแบบประเมินสภาพสมองเบื้องต้น ฉบับภาษาไทยหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธี Test-Retest Method ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปร ระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่มและเปรียบเทียบรายคู่แบบ Bonferroni

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมการระลึกถึงความหลัง ร่วมกับการบำบัดเพื่อการรับรู้วัน เวลา สถานที่ และบุคคล มีค่าคะแนนความสามารถในการรู้คิดระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนความสามารถในการรู้คิดในระยะหลังการทดลองและในระยะติดตามผล ทั้งสองกลุ่มพบว่า กลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการระลึกถึงความหลัง มีค่าคะแนนความสามารถในการรู้คิดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมการระลึกถึงความหลัง ร่วมกับการบำบัดเพื่อการรับรู้วัน เวลา สถานที่ และบุคคล มีค่าคะแนนความผาสุกในชีวิตในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนความผาสุกในชีวิตในระยะหลังการทดลองและในระยะติดตามผล ทั้งสองกลุ่มพบว่า กลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการระลึกถึงความหลัง มีค่าคะแนนความผาสุกในชีวิตสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

50910170: MAJOR: GERONTOLOGICAL NURSING; M.N.S. (GERONTOLOGICAL NURSING)

KEYWORDS: REMINISCENCE/ DEMENTIA/ WELL-BEING/ THE ELDERLY

LOPBURI PROVINCE: EFFECT OF REMINISCENCE PROGRAM AND REALITY
ORIENTATION ON COGNITIVE FUNCTION AND WELL-BEING OF DEMENTED ELDERLY

THESIS ADVISORS: RAWEEWAN PAOKANHA, Ed.D., RARCHARNEEPORN SUBGRANON, Ph.D.,
PONCHAI JULLAMATE, Ph.D. P 172. 2011

This research was designed as a two-group, repeated measure experimental research, and aimed to study the effect of reminiscence program and reality orientation on cognitive function and well-being of 22 mild demented elderly. Simple random sampling was used to assign 10 subjects into the experimental group and 12 into the control group. The control group received regular caring whereas the experimental group received one-to-one reminiscence and reality orientation program at home for 6 weeks consecutively. A pre-test and a post-test of cognitive function level and well-being were assessed using MMSE-Thai 2002 and The Well-Being Assessment Tool (Tongpen, 1994). The Cronbach's Alpha Coefficiency of these two tools were .92 and .76 respectively. Frequencies, percentage, mean, standard deviation, repeated measures analysis of variance: one between-subject variable and one within-subject variable and Bonferroni method were used for data analysis.

The results of the study showed that:

1. The post-test scores on cognitive function of reminiscence in the experimental group after the experiment and at the follow up period were higher than before using reminiscence and reality orientation program. The post-test score on cognitive function in experimental group after the experiment and at the follow up period were higher than that of the control group at a .05 level of significance.
2. The post-test scores on well-being of reminiscence in the experimental group after the experiment and at the follow up stage were higher than before using reminiscence program and reality orientation. The post-test score on well-being in experimental group after the experiment and at the follow up period were higher than that of the control group at a .05 level of significance

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามในการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัยและเหตุผลสนับสนุนการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการรู้คิดของผู้สูงอายุ.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ.....	30
แนวคิดเกี่ยวกับการระลึกถึงความหลังของผู้สูงอายุ.....	36
แนวทางการบำบัดเพื่อการรับรู้วัน เวลา สถานที่ และบุคคล.....	52
โปรแกรมการระลึกถึงความหลังร่วมกับการบำบัดเพื่อการรับรู้วัน เวลา สถานที่ และบุคคล ในผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อม.....	56
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	74
4 ผลการวิจัย.....	76
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	86
สรุปผลการวิจัย.....	86
การอภิปรายผลการวิจัย.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	108
ภาคผนวก ก.....	109
ภาคผนวก ข.....	111
ภาคผนวก ค.....	147
ภาคผนวก ง.....	163
ภาคผนวก จ.....	170
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	172

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การเปรียบเทียบอาการทางคลินิกระหว่างภาวะตับสน ภาวะสมองเสื่อม และภาวะ ซึมเศร้า.....	18
2 จำนวนของผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล.....	77
3 คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการรู้คิดของผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อม ระยะเวลา การทดลอง ระยะเวลาสิ้นสุดการทดลอง และระยะติดตามผลในกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม.....	79
4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการรู้คิดของ ผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อม ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง.....	80
5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการรู้คิดเป็นรายคู่ของผู้สูงอายุ ภาวะสมองเสื่อมในกลุ่มทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะเวลาสิ้นสุดการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยวิธีทดสอบบอนเฟอโรโน (Bonferroni).....	82
6 คะแนนเฉลี่ยของความผาสุกในชีวิตของผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อม ระยะเวลา ก่อนการทดลอง ระยะเวลาสิ้นสุดการทดลอง และระยะติดตามผลในกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม.....	83
7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความผาสุกในชีวิตของผู้สูงอายุ ภาวะสมองเสื่อม ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง.....	83
8 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความผาสุกในชีวิตเป็นรายคู่ของผู้สูงอายุภาวะ สมองเสื่อมในกลุ่มทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะเวลาสิ้นสุดการทดลอง และ ระยะติดตามผลด้วยวิธีการทดสอบบอนเฟอโรโน (Bonferroni).....	85

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 รูปแบบการทดลอง.....	58
3 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	73
4 กราฟแสดงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการรู้คิดของผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อมในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กับระยะเวลาของการทดลอง.....	81
5 กราฟแสดงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยความผาสุกในชีวิตของผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อมในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กับระยะเวลาของการทดลอง.....	84